

16.1.2025

ITÄ-SUOMEN HALLINTO-OIKEUS

ita-suomi.hao@oikeus.fi

Asia: **ALUEVALITUS**

Valittajat: Rauni Asikainen,
Heikki Härkönen,
Arja Kiviaho-Tiippana,
Kimmo Käärmelahti,
Eija Luostarinen,
Merja Munck,
Matti Rautiainen,
Eeva Vuorinen,
Jarkko Vuorinen,
Tuija Vääntinen,

Valituksen kohde:

Etelä-Savon hyvinvointialueen (jatkossa Eloisan) aluevaltuuston päätös 11.12.2024 § 77 ”Vuoden 2025 talousarvio ja taloussuunnitelma” vuosille 2025–2027 **siltä osin kuin se koskee Eloisan talouden tasapainottamista ja uusien sopeutustoimenpiteiden hyväksymistä.**

Valituksen alaista päätöstä koskeva pöytäkirjanote ja siihen liitetty valitusosoitus ovat valituksen liitteenä 1.

Valitusoikeus:

Asianosaisuuden ja hyvinvointialueen jäsenyyden perusteella

Valittajat ovat Savonlinnassa vakituisesti asuvia henkilöitä, joihin valituksen alaisen päätöksen mukaiset toimenpiteet mahdollisina potilaina, potilaan omaisina ja asiakkaina kohdistuvat.

Valituskelpoisuus:

Hyvinvointialuelain 140 §:n mukaan aluevaltuuston päätökseen saa hakea muutosta aluevalituksella hallinto-oikeudelta. Lain 141 §:n mukaan päätöksestä, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä aluevalitusta. Oikeuskirjallisuuden kannan mukaan talousarviopäätös on valituskelpoinen.

Valitusaika:

Pöytäkirjaotteen mukaan aluevalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa **asianosaisen** katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, **kolmantena päivänä viestin lähettämisestä**. Otteen mukaan päätös on annettu asianosaiselle tiedoksi sähköpostilla, joka on lähetetty 16.12.2024. Näin ollen **asianosaisen valitusaika päättyy 18.1.2025**.

Hyvinvointialueen jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon **seitsemän päivän kuluttua** siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä... saa valituksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen. Näin ollen **hyvinvointialueen jäsenen valitusaika päättyy 22.1.2025**.

Vaatimukset:

Vaadimme, että hallinto-oikeus:

1. **Kieltää välittömästi** Eloisaa toimeen panemasta valituksen alaista päätöstä siltä osin kuin päätös sisältää tässä valituksessa jäljempänä mainittuja asiakohtia.
2. **Kumooa valituksen alaisen päätöksen** ja palauttaa sen Eloisan toimielinten uudelleen käsiteltäväksi.
3. **Velvoittaa Eloisan korvaamaan valittajan oikeudenkäyntikulut** 270 eurolla laillisine korkoineen siitä, kun 30 päivää on kulunut ratkaisun antamisesta. Katsomme, että Eloisa on velvollinen korvaamaan myös mahdollisen tuomioistuinmaksun oikeudenkäyntikuluina siinäkin tapauksessa, että valitus hylättäisiin tai jätettäisiin tutkimatta.

Perustelut:

Tämän valituksen perusteena ovat seuraavat lainvastaisuudet:

- Perustuslain 6 §, 7 §, 17 §, 19 § ja 122 §
- Hyvinvointialuelain (611/2021) 6 §, 7 § ja 115.2 §
- Lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (619/2021) 7 § ja 29 §
- Hallintolain 6 § (hallinnon oikeusperiaatteisiin kuuluva yhdenvertaisuusperiaate)

Täytäntöönpanokielto

Valituksen alaisessa päätöksessä on kyse merkittävästä hyvinvointialueen toimintaa koskevasta ratkaisusta. Päätöksen täytäntöönpano kohdistuu ihmisten perusoikeuksien ytimen mukaiseen oikeussuojaan, jonka vuoksi on tärkeää, että hallinto-oikeus kieltää valituksen alaisen päätöksen täytäntöönpanon välittömästi. Kielto on kohdistettava koko päätökseen tai toissijaisesti palveluverkkosuunnitelmaan, jossa on määritelty se, millä alueilla mitä toimintaa ja missä laajuudessa järjestetään.

On huomattava, että mikäli toimeenpanokieltoa ei aseteta, niin Eloisa jatkaa aloittamaansa Savonlinnan keskussairaalan toimintojen ja palvelujen merkittävää karsimista (kuten kirurgisten osastojen yhdistäminen ja leikkaustoimintojen osan siirtäminen Mikkelin keskussairaalaan, mikä toimeenpantiin jo joulun alla 2024, sekä sydänvalvonta- ja tehohoitoyksiköiden lopettaminen keväällä 2025), joita on vaikea palauttaa, vaikka valituksen alainen päätös tulisi kumotuksi ja sen uusi käsittely Eloisan toimielimissä toisi toisenlaisen ratkaisun.

Valituksen tarkemmat perustelut:

Etelä-Savon hyvinvointialueen talousarviossa 2025 ja taloussuunnitelmassa 2025–2027 liitteineen kuvataan hyvin laajasti talouden sopeuttamista (liitteet 2 ja 3). **Tämä valitus koskee erityisesti Terveyspalvelut -toimialaa ja sen sairaaloiden työnjakoa koskevaa sopeuttamissuunnitelmaa.** Käytössä olevat dokumentit eivät sisällä yksityiskohtaista suunnitelmaa siitä, miten Eloisa aikoo turvata Itä-Savon alueen 40 000 asukkaan perustuslain mukaiset yhdenvertaiset erikoissairaanhoidon palvelut. Em. dokumentti ei sisällä myöskään yksityiskohtaista kuvausta siitä, mitkä palvelut siirretään Mikkelistä Savonlinnan sairaalassa toteutettavaksi. **Käytetään termejä ”lakkautus, lopetus” ilman korvaavia toimenpiteitä ja ilman, että olisi tehty suunnitelmaa erikoissairaanhoidon palvelujen toteutuksesta Itä-Savon asukkaille.** Palvelujen heikentäminen uhkaa vakavasti ihmisten terveyttä ja henkeä.

Valituksen alainen päätös on kumottava, koska se, kuten myös eduskunnan 16.12.2024 hyväksymä ns. sairaalalaki, ts. terveydenhuoltolain (1326/2010) muuttamista koskeva HE:n (149/2024) 45 § ”Erikoissairaanhoidon työnjako ja eräiden tehtävien keskittäminen” ja 50 § ”Kiireellinen hoito ja niiden toimeenpano” ovat:

- Perustuslain 6 §:n, 7 §:n, 17 §:n, 19 §:n ja 122 §:n
- Hyvinvointialuelain (611/2021) 6 §:n, 7 §:n ja 115 2 §:n
- Lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (619/2021) 7 § ja 29 §:n vastaisia.

Perustuslain 2 luvussa puhutaan perusoikeuksista ja sen 6 §:ssä yhdenvertaisuudesta näin: *Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä ja ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.*

Perustuslain 7 § mom. 1 mukaan *Jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen.*

Perustuslain 17 §:n mukaan *Julkisen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan.*

Perustuslain 19 § käsittelee oikeutta sosiaaliturvaan. Mom. 3 mukaan *Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.*

Perustuslain 122 § mukaan *”hallintoa järjestettäessä tulee pyrkiä yhteensopiviin aluejaotuksiin, joissa turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan”. Nyt tehdyt terveydenhuoltolain muutokset eivät turvaa kansalaisten yhdenvertaisia palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan.*

Terveydenhuoltolain muutokset eivät kohtele kansalaisia yhdenvertaisesti, sillä matkat päivystykseen ja palveluihin ovat huomattavasti lyhyemmät ruotsinkielisillä alueilla kuin esim. Itä-Suomessa. Ruotsinkielisiä on noin 288 000 eli 5 % suomalaisista (2020). Itä- ja Kaakkois-Suomessa on noin 930 000 pääosin suomenkielistä asukasta (2018).

Yleisesti ollaan sitä mieltä, että Pietarsaaren ja Raaseporin sairaaloiden perusterveydenhuollon yöpäivystys säilyi RKP:n vaatimuksesta. Poliitiikalla on arvioitu olleen suuri vaikutus myös Kouvolan päivystyksen osalta. On huomattava, että Pietarsaaresta on Kokkolaan matkaa vain 38,9 km (36 min) ja Raaseporista Helsinkiin 92,7 km (1 t 16 min).

Kuva 1. Manner-Suomen kaksikieliset ja ruotsinkieliset kunnat. (lähde: Turun Sanomat.16.11.2024. Manner-Suomessa voi olla kohta vain suomenkielisiä ja kaksikielisiä kuntia. <https://www.ts.fi> >uutiset)

Hyvinvointialuelain (611/2021) 6 §:n mukaan hyvinvointialue järjestää sille lailla säädetyt tehtävät ja 7 §:ssä on hyvinvointialueen asukkaan lakisääteinen oikeus 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta ja 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä.

On huomattava, että **nämä eivät toteudu Savonlinnan seudulla** pitkien etäisyyksien (Savonrannan Rönkönvaarasta Mikkeliin on maanteitse noin 170 km) ja hankalien kulkuyhteyksien (Pihlajaveden saariston asukkaat elävät lossi- tai vene/jäätie varassa) takia. Mikäli valituksen alainen päätös jää voimaan ja toimeenpannaan, on se vastoin em lain kohtaa.

Ns. sairaalalaissa muutettiin terveydenhuoltolain (1326/2010) 45 § ja 50 § sekä 50 a §:n 3 mom. sellaisina kuin ne ovat (45 § laeissa 1516/2016 ja 581/2022, 50 § laeissa 1516/2016, 581/2022 ja 1281/2022 sekä 50 a §:n 3 mom. laissa 1516/2016). Vaikka ns. sairaalalain em. kohdat olisivat linjassa hyvinvointialuelain (611/2021) kanssa, kuten Eloisan johto antaa ymmärtää, eivät mediatietojen mukaan STM:n ja ministeri Kaisa Juuson tulkinnat sairaalalaista ole yhtä joustamattomia kuin Eloisan. Näin on esimerkiksi Eloisan tulkinta Savonlinnan keskussairaalan yöpäivystyksen resurssoinnista.

Emeritus professori Matti Tolvanen toteaa 19.11.2024 lausunnossaan Etelä-Karjalan hyvinvointialueen esittämään lausuntopyyntöön mm. näin:
Hyvinvointialueen perustehtävä on tuottaa alueella sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut. Kustannusten minimoiminen on hyvä tavoite, mutta kustannuksia ei voida karsia niin, että hyvinvointialueen perustoiminnot vaarantuvat... Voimavarojen riittävyyttä tulee tällöin arvioida viime kädessä yksilöiden tarpeen, eikä keskimääräisen väestön perusteella. Tolvasen em. lausunnosta käy ilmi se, **ettei jotakin lakia rikkomatta voida toimeenpanna terveydenhuollon muutoksia hyvinvointialueilla.**

Hyvinvointialuelain (611/2021) 115.2 §:n mukaan taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä... Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.

Eloisan valtuuston valituksen alaisella päätöksellä taloussuunnitelmaksi vuosille 2025 –2027 ei kyetä kattamaan lain mukaisesti alijäämää, joka on vuoden 2026 lopussa lähes 80 milj. euroa, vaikka kaikki Savonlinnan keskussairaalaan kohdistuvat toimintojen karsinnat ja siirrot – jotka näin ollen eivät ole ratkaisevassa asemassa - toteutettaisiin Eloisan suunnitelmien mukaisesti. Päätös on myös tältä osin lainvastainen

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (619/2021) 7 § ja 29 § velvoittavat hyvinvointialuetta ottamaan päätöksen teossaan huomioon päätöstensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Valituksen alainen päätös on puutteellisenä kumottava, koska se perustuu vain taloudellisten vaikutusten arviointiin.

Taloudellisten vaikutukset ovat [HE:ssä \(149/2024\)](#) arvioitu siirtyviin kustannuksiin muodostuvana 30 %:n säästöpotentiaalina. Savonlinnan keskussairaalan toimintojen lakkauttamisen osalta 21,9 milj. euroa siirtyvistä kustannuksista säästöä syntyisi 6,4 milj. euroa. Lisääntyväksi ensihoitokustannukseksi on

arvioitu 1,3 milj. euroa (yksi uusi ensihoitoyksikkö). KELA:n lisääntyvät kustannukset on arvioitu vain kansallisella tasolla. Näin ollen arviointi ei perustu edes todellisiin kustannuksiin.

Eloisan suunnitelmissa on ollut investoida vuosina 2024–2025 tilamuutoksiin runsas 43 milj. euroa. Näistä esim. Mikkelissä A- ja D-osan peruskorjaukseen noin 21 miljoonaa ja Savonlinnassa leikkausosaston muuntamiseen muuhun tarkoitukseen noin 8 milj. euroa. Soten laite- ja kalustohankintoja on budjetoitu vuodelle 2025 runsas 2,7 milj. euroa (vuodelle 2024 n. 2,5 milj. euroa).

HE:ssä (149/2024) todetaan, että: *Kokonaisuutena arvioiden ehdotusten aiheuttamat **tilatarpeiden muutokset ovat marginaalisia, aiheuttaen lähinnä huonejärjestelyjä, joita sairaaloissa joka tapauksessa aina tapahtuu toiminnan luonteen muuttuessa. Esitetyt järjestelyt eivät ole luonteeltaan sellaisia, että niistä syntyisi kirjanpidollisia vaikutuksia talouden toteumisissa.***

HE:n (149/2024) vastaisesti **Eloisan alueella esitetyt muutuskulut eivät näytä jäävän marginaaliksi vuosina 2025–2026.**

Muina perusteluina vaatimuksillemme kieltää valituksen alaisen päätöksen toimeenpano ja kumota päätös tuomme esille seuraavaa:

- Aluevaltuusto on päätöksessään 7.10.2024 § 70 edellyttänyt, että:

Uudelleen valmistelun aikana tulee henkilöstön kanssa käydä perusteellisesti läpi toimintojen muutokset ja aikataulut. Aluehallituksen asettaman sairaalaryhmän tulee arvioida esitykset toimeksiantonsa mukaisesti ennen talousarvion käsittelyä.

Valituksen alaisen päätöksen 11.12.2024 § 77 perusteluista ei käy kuitenkaan ilmi, miten ja millä laajuudella uudelleen valmistelun aikana on käyty henkilöstön kanssa perusteellisesti toimintojen muutokset ja aikataulut. (Henkilöstön mukaan ”kuuleminen” toteutettiin infotilaisuuksien kaltaisesti ilman, että tilaisuuksissa olisi kerätty henkilöstön esille tuomia kysymyksiä ja annettu niihin asianmukaisesti kirjalliset vastaukset.)

Mittavat supistukset mm. kirurgiassa aiheuttavat terveysalan koulutuksen harjoittelupaikkojen vähenemisen. Erityisesti tämä koskee Savonlinnan sairaanhoitajakoulutusta Xamkissa, mutta myös koko sosiaali- ja terveysalan koulutusta Savonlinnassa. Tämä tarkoittaa erikoistuvia lääkäreitä, harjoitteluun suorittavia fysioterapeutti-, jalkaterapeutti- ja sosionomi- sekä lähihoitajaopiskelijoita.

Harjoittelupaikoista käydään opiskelijoiden kesken ”nopeuskilpailua” valtakunnallisessa Jobiili-palvelussa.

Myöskään sitä, miten aluehallituksen asettama sairaalaryhmä on arvioinut esitykset toimeksiantonsa mukaisesti ennen talousarvion käsittelyä aluevaltuustossa, ei esitetä valituksen alaisessa päätöksessä.

Näin ollen valituksen alaisen päätöksen valmistelua ei ole tehty aluevaltuuston päätöksen 7.10.2024 § 70 mukaisesti ja se on näin virheellisen valmistelun takia palautettava aluevaltuuston uudelleen käsiteltäväksi siten, että aluevaltuuston päätös 7.10.2024 § 70 on otettu huomioon.

Allekirjoitus:

Tuija Vanttinen
Savonlinna tarvitsee keskussairaalan kansalaisryhmä
Sihteeri

Liitteet:

1. Valituksen alaisen päätöksen pöytäkirjanote ja siihen liitetty valitusosoitus
2. Etelä-Savon hyvinvointialueen talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2026–2027
3. Talousarviossa esitettävät sopeutustoimenpiteet